

AZ OMKDK KWIC-INDEXEI A MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁSBAN

Szántó Judit

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

A tudomány és technika köztudottan rohamos fejlődését természet-
szerűleg követnie kellett az információrobbanásnak. Ez a tény ugyan
közismert, de a műszaki információáradat növekedési mértékét talán
még maguk a kutatókkal vagy fejlesztéssel foglalkozó mérnökök sem ér-
zéklik annyira, mint a műszaki könyvtárosok és az információs szak-
emberek. A műszaki szakembernek ugyanis általában vannak kedvenc fo-
lyóiratai és rendszerint csak azokkal foglalkozik; több, érdeklődé-
sét felkeltő cikket kell találnia egy új - vagy csak számára új - fo-
lyóiratban, míg azt is az átnézendők közé sorolja. Az új folyóiratok
megjelenésével szemben fáziskésése tehát állandóan nő. Ezenkívül azt
is figyelembe kell venni, hogy az un. irodalmazásra fordítható ideje
korlátozott, tehát egy idő múlva bekövetkezik a teltelítettségi álla-
pot: új folyóiratot csak úgy képes a kezébe venni, ha egy régebbinek
a tanulmányozásáról lemond, vagy felületesebben nézi át az öt érdek-
lő lapokat.

Ha végigkísérjük az egyén információigényét, akkor azt tapasztaljuk, hogy pályája kezdetén szélesebb szakmai terület kevésbé mély megismerésére törekszik, majd később - egyéni adottságainak, illetve a munkahelyi követelményeknek megfelelően - érdeklődése egy szűkebb terület mélyebb tanulmányozására ösztönzi. Ezen belül kialakulhat életében egy olyan szakasz is, amikor pl. meghatározott szerzők közleményeit keresi. Előbb-utóbb azonban mindenképpen szokásává válik az általa legfontosabbnak ítélt folyóiratok tanulmányozása, esetleg csak átlapozása. Menet közben változik beosztása is, ami szintén döntően befolyásolja érdeklődési körének alakulását. Nyilvánvaló, hogy a vezetői beosztás szélesebb, kevésbé mély áttekintést igényel, míg pl. kutatói munkakörben igen szűk terület lehető legmélyebb ismeretere van szükség. Az előbbi esetben a vezetés szintje, a munkahely, ill. a munkakör jellege is befolyásolja az egyén érdeklődését. Mindehhez hozzá kell számítani az életkor, egészségi állapot, szociális helyzet, munkahelyi légkör, nyelvtudás, hangulat stb. hatását is. Mindezen tényezőknek a források megválasztására, az irodalmazás minőségére gyakorolt befolyása határozza meg lényegileg az egyedi információigényt.

Nem vitás, hogy a fejlődés mai szakaszában nem elégíthetők ki ezek az egyedi igények azzal, hogy rendelkezésére bocsátjuk a könyvtár számtalan könyvét, folyóiratát és egyéb dokumentumait, melyekből mindenki kedve szerint válogathat, kedve szerint olvashat.

Ugyanakkor az is kétségtelen, hogy a felmerülő információigényeket egyedileg kielégíteni képtelenség, a fenti szempontok sokrétűségén kívül csak azon egyszerű oknál fogva is, mert az esetek 99%-ában maga a felhasználó sem tudja előre pontosan megfogalmazni igényeit: részben azért, mert igényei változnak az olvasás folyamán, részben pedig azért, mert elképzeléseit a nem hasonló területen dolgozó szakemberrel néha úgy közli, hogy célját nem is tartja érdemesnek megemlíteni. Nagyon gyakran túl tömören fogalmazva adja elő kívánságát és nem tárja fel kellően a részleteket, tehát általánosabbá teszi az igényt, vagy pontatlan fogalmazásával más asszociációt ébreszt a több szakterület irodalmát ismerő információs szakemberben.

Az információs szakembernek tehát azt is tudnia kell, hogy milyen célból olvassák a szakirodalmat. Egészen más igényt takar mind tartalmi, mind pedig mennyiségi vonatkozásban, ha ugyanazon kutató pl. ugyanazon témában valamit publikálni akar vagy további kutatásokat akar végezni, esetleg valamit szabadalmaztatni óhajt. Világos, hogy míg egyik esetben bő irodalmi forrást keres, a másodikban az az egy dokumentum volna ideális, amely hozzásegíti a témája megoldásához, míg a harmadik esetben - az újdonság vizsgálatára - minden hasonló témában megjelent publikáció érdeklí, de itt a negatívum elégíti ki igényeit. És itt még egy döntő fontosságú tényezőt kell megemlíteni, nevezetesen azt, hogy a szubjektív információs igény a legtöbb esetben nem azonos az objektív, vagyis az optimális igényvel, helyesebben szükséglettel.

A műszaki embert tehát nem halmozhatjuk el a megjelent publikációk tömegével, mert ezek kiválogatására, az őt érdeklők elolvasására nem képes. Ezzel szemben nem nyújthatjuk át neki egyedül azt vagy azokat a dokumentumokat, amelyekre éppen szüksége van, mert arra meg az információs szakember nem képes.

E rövid kis fejtegetés természetesen nagyon leegyszerűsíti a problémákat. Nem került szó arról pl., hogy adott esetben a primer vagy szekunder irodalom-e a megfelelőbb? Ha szekunder, akkor annak melyik formája: tömörítvény, referátum, annotáció, cím? Hogy a feldolgozás csak indikatív jellegű legyen vagy több annál, és ha igen, mennyivel több? Esetleg teljes fordításra van szükség?

Egy másik téma: a gyorsaság, amely a kutatás kezdetétől az eredmények alkalmazásáig eltelt idő rohamos csökkenésével mind döntőbb tényezője az információs szolgáltatásnak.

És így lehetne hosszan sorolni tovább, sajnos anélkül, hogy ezek a fejtegetések közelebb hoznák a megoldást. Éppen ezért nem vitás, hogy az információs szükséglet kielégítésére egyre inkább csak a többé-kevésbé automatizált rendszerek lesznek képesek.

Az egész problémakör rövid felvázolásának az volt a célja, hogy

rámutasson azokra a gondolatokra, amelyek arra készítették az OMKDK-t és a megfelelő társintézményeket, hogy újfajta kiadvány megindításával kíséreljék meg az információs igények szélesebb körű kielégítését. A probléma-komplexumnak ugyanis jelenleg megoldása nincs, csak megközelítése. Ennek lehetőségét kutatva jutottunk el a gyorsindexhez.

Először nézzük az index-jellegű kiadványok szerkezetét.

Az elektronikus adatfeldolgozással készülő KWIC-index /keyword in context: tárgyszavak szövegek környezetben/ egy mondatnyi jeladó kivonatot ad egy-egy terjedelmesebb közleményről. Ez a mondat tehát nem az eredeti, esetleg túl rövid vagy túl általános cím, hanem a közlemény egészére, aspektusaira is utaló, mesterségesen alkotott, un. tartalmi cím. Amikor az IBM vállalat munkatársa, H.P. LUHN kidolgozott egy dokumentáció szolgáltatási rendszert, ehhez először egy irrelevancia-szótárt készített. Ez a szókincs összes olyan szavát tartalmazta, amely a közlemény tartalmára nem jellemző, vagyis szakmai szempontból irreleváns. Ilyenek pl. a névelők, kötőszavak, névutók, tartalmi szempontból túl általános, semmitmondó kifejezések stb. A programnak megfelelően a számítógép a címek egyes szavait összehasonlítja a betáplált irrelevancia-szótár szavaival. A nem egyező kifejezéseket, vagyis a releváns szavakat kiemeli, második lépésben pedig az anyagot ez utóbbiak szerint rendezzi. A keresőoszlopban tehát a releváns kifejezéseket találjuk kiemelve, és minden cím annyiszor jelenik meg az indexben, ahány releváns, érdembeli szót tartalmaz.

A LUHN-féle módszer nem felelt meg elképzeléseinknek. Ennek fő oka az volt, hogy az ilyen módon kiemelt szavak nem lehetnek célraorientáltak, a keresőoszlopban minden információhordozó kifejezés megtalálható. Ez azt eredményezi, hogy a speciális terület műszaki szakembereinek a rendkívül felduzzadt információhalmazból kell kiválasztania az őt érdeklő témát vagy témákat. Ezenkívül a magyar nyelv sajátosságaira is körülményes alkalmazni ezt a módszert. Annak elérésére, hogy a felhasználónak csakis az őt érdeklő, szűkebb szakmáját érintő dokumentumok kerüljenek a kezébe, és ezzel irodalmazásra fordított idejét lehetőleg a minimumra csökkentésük, módosítani kellett az eljárást. Az index előállításának más oldalról való megközelítése látszott célszerűnek. Ez azt jelenti, hogy az index szerkesztésének alapja nem az irrelevancia, hanem a relevancia. Ez a megközelítés lehetővé teszi, hogy egy-egy szakterület más-más releváns szókészlettel rendelkezzen. Ezzel már megindíthatók a különböző szakterületre orientált indexek.

Nézzük, hogyan alakul ebben az esetben egy-egy index megalkotása. Egyszerűség kedvéért tételezzük fel, hogy adott szakterületen rendelkezünk egy olyan relevancia-szótárral, amely az információhordozó kifejezéseknek csakis a szakterületet érintő szavait tartalmazza. A módosított eljárás programjának természetesen a szótárral egyező szavakat kell kiemelnie. A második fázis, a rendezés megegyezik a LUHN-féle rendszerrel. A probléma tehát megoldottnak tűnt, az előkészítés következő szakaszában azonban kiderült, hogy a megvalósítás nem is olyan egyszerű. Mindjárt a relevancia-szótárral kapcsolatban komoly nehézségek merültek fel.

Az első nehézség annak megállapítása volt, hogy mi képezze a szótár alapját. A célszerűség egy hosszabb időszak /pl. 1 év/ szakirodalmának indexelését diktálja, mégpedig nemcsak a címeit, hanem az egész dokumentumét, hogy az eredeti forrás minden aspektusát figyelembe vehessük. Ezt követi az indexelés során kapott kifejezések rendezése, az egyes szavak előfordulási gyakoriságának megállapítása, minden egyes kifejezés felülvizsgálata, válogatása, majd a szótár megszerkesztése. Mindez - amellett, hogy legalább két évvel elhuzta volna a kiadvány megjelentetését - azzal a veszéllyel is fenyegetett, hogy az előre, minden ezen a téren szerzett tapasztalat nélkül megszerkesztett relevancia-szótár mechanikussá teszi a releválást. Ez nemcsak azzal jár, hogy a tartalmi címek helyenként túl általánossá válnak, más esetekben pedig esetleg nem döntő, tulságosan mellékes aspektusok kerülnek kiemelésre, hanem az elméleti megfontolások alapján összeállított szótár megakadályozza a szerkesztői és a felhasználói szempontok minél nagyobb mértékben való megközelítését.

Másik kínálkozó lehetőség az volt, hogy kezdetben ne ragaszkodjunk relevancia-szótárhoz, hanem az adott területen felmerülő információs tapasztalatok alapján jelöljük a relevanciát, a szótárt pedig majd a későbbiekben, néhány év után állítsuk össze. Ez a variáció könnyítést jelent olyan szempontból, hogy szabadabb kezet, nagyobb rugalmasságot biztosít a tartalmi címek megszerkesztésében és a releválásban, lehetővé teszi a kiadvány mielőbbi megjelentetését, bizonyos mértékig gyorsabb az átfutási idő. De ez a megoldás is felvet néhány problémát. Így pl. elsősorban azt, hogy a gyorsindexekkel kapcsolatos szellemi munkában nagyobb mértékben jelentkezik a szubjektivitás, mint kész szótár használata esetén: a kisebb kötöttség nagyobb teret enged az egyéni stílusnak; ismert tény, hogy idegen nyelvű dokumentum feldolgozása során az ember könnyen tapad az adott idegen nyelv kifejezéseire, vagy annak szolgál fordításához. Nem egyszer magából a magyar szöveg kifejezéseiből következtetni lehet arra, hogy milyen nyelvű kiadvány alapján készült. Az egyes munkatársak különböző szakképzettsége /vegyész, gépész stb./ és az ezzel járó némileg eltérő szakmai zsargon bizonyos mértékig ugyancsak meghatározza az egyéni szakmai szóhasználatot. Helyesnek láttuk a különböző műszaki területek szakembereinek bevonását a feldolgozásba, különösen az ipar egészét érintő gyorsindexek esetében. Ezáltal azonban nagyobb feladat hárul a lektorokra és a szerkesztőkre. De nyilvánvalóan még leglelkismeretesebb munkájuk mellett sem biztosítható 100%-osan a kiadvány kifejezéseinek homogenitása.

A célszerűség mégis az utóbbi megoldás mellett szól már csak azért is, mert csak a konkrét feladatok elvégzése során szerzett tapasztalatok nyújthatnak elég biztosítékot használható relevancia-szótár összeállítására.

E megfontolások alapján, a LUHN-féle rendszer módosított változatával, mindenféle szótár nélkül került sor 6 évvel ezelőtt az Építéstervezés, a Korrózió, a Számítástechnika, az Automatizálás, végül pedig az Ipargazdaság területét felölelő gyorsindexek kiadására. A későbbiekben - a két terület mind nagyobb mértékben való egybefonódása miatt - a Számítástechnika és az Automatizálás összevonásra került.

A felsorolt gyorsindexek különböző intézményekkel való együttműködéssel jöttek létre. A kooperáció egyes esetekben az elmúlt évek során megszűnt vagy jellegében változott, ezért csak a jelenleg is érvényben lévő együttműködésekről számolunk be.

A Gyorsindex-Építéstervezés az Építésügyi Tájékoztatási Központtal közös kiadvány, és az Általános Épülettervező Vállalat közreműködésével készül.

A Gyorsindex-Számítástechnika+Automatizálás a SZÁMOK /korábban SZTI/ közreműködésével jelenik meg. Az anyag előállításában az MTA SZTAKI munkatársai is részt vesznek.

A Gyorsindex-Korrózió az OMKDK kiadványa, de megjelentetéséhez eszmei támogatást nyújt a Korróziós Állandó Bizottság és a KÁB Iroda.

Az OMKDK folyóirat- és egyéb szakirodalmi bázisa alapján a gyorsindexek felhasználóinak széles körű tájékoztatást tudunk nyújtani a fellelhető és visszakereshető, információértékkel bíró primer dokumentumokról. Az információszolgáltatás teljesebbé tétele érdekében a folyóiratcikkekén kívül szabadalmakról, szabványokról, kongresszusi anyagokról, tanulmányokról, meglévő vagy bekérhető prospektusokról is közlünk tájékoztatást. Az együttműködő partnerek, az OMKDK és az egyes szakterületek szakembereinek közreműködésével tudjuk biztosítani a kiadványszerkezet minőségét, az adott terület fejlődésének és fejlődési irányainak a tükrözését.

A beérkező dokumentumok 3 napon belül feldolgozásra kerülnek. A tartalmi címek lektorálása és gépelése folyamatos, az egy számba kerülő teljes anyag szerkesztése egy hetet vesz igénybe, a számítógépes feldolgozás és a nyomdai előállítás két-két hetet igényel. Így a gyorsindexek anyaga - számításba véve a folyóiratok folyamatos beérkezését - két hónapos átfutással jut el a felhasználóhoz. Ez az időtartam - a dokumentációs kiadványok világszerte jóval hosszabb átfutásához viszonyítva - igen rövidnek mondható, így a gyorsindexek - címüknek megfelelően - valóban alkalmasak a gyors tájékoztatásra. Az információ frissességéről természetesen csak olyan értelemben beszélhetünk, ha az eredeti forrás beérkezési idejét vesszük alapul, ami egyes folyóiratok esetében - köztudottan - a megjelenésnél sokkal későbbi időpontot jelent.

Egy-egy tartalmi cím annyi helyen jelenik meg a gyorsindexben, ahány releváns kifejezést tartalmaz, mégpedig annyiszor egy sort foglal el. A relevált szavak a keresőoszlopban jelennek meg, alfabetikus sorrendben. Egy-egy sor 108 leütésből állhat. Ezt a keretet tartjuk is abban az esetben, ha ez nem megy a tájékoztatás rovására. Ha azonban a közlemény nem adható meg egy sornyi mondattal, akkor a rendelkezésre álló egy-egy sor sem adja a teljes tartalmi címet, hanem annak csak egy-egy részét. Ha tehát az indexben csonka mondattal találkozunk, az arra utal, hogy a tartalmi cím alapjául szolgáló primer irodalomnak az egy sorban közölnél több az információtartalma.

A kódmező 18 leütésnyi helyén el kell férnie az eredeti dokumentum visszakeresését biztosító összes adatnak. A kevés hely szükségessége

sé tette, hogy a forrásul szolgáló kiadványok adatait a dokumentációban a szokásostól merőben eltérő módon jelöljük.

A kódmező szabadalmak és szabványok közlésekor annak eredeti számát tartalmazza; kongresszusi anyagnál az index az OMKDK-ban található példány raktári számát közli. Folyóiratcikkek közlése esetén a kódmezőben a folyóirat 4 betűből álló kódja látható, utána a megjelenés évének utolsó két számjegye, majd a cikk kezdő és utolsó oldal-száma áll. Ha azonban a folyóirat év közben vált kötetszámot vagy évenként több kötettszámmal jelenik meg, akkor az évszám helyett a kötettszámot jelöljük. De vannak számozatlan, negyedévenként vagy hetenként megjelenő periodikumok; ezek a gyors hozzáférhetőség érdekében más-más jelölést kapnak.

Hosszan lehetne sorolni a variációkat, bizonyítva ezzel a kiadók leleményességét, anélkül, hogy a variációs lehetőségeket kimeríthetnénk. Mindenesetre állandóan azon igyekszünk, hogy korlátozott lehetőségeinken belül minél konkrétabb tájékoztatást nyújtsunk a forrás-dokumentum fellelhetőségére vonatkozóan. Kezdetben az eredeti közleményeknek csak a kezdő oldalszámát jelöltük. A felhasználó tehát nem kapott elegendő tájékoztatást arról, hogy egy egyoldalas vagy hosszabb terjedelmű közleményről van-e szó. Ez a tény befolyásolhatta érdeklődését vagy pl. fordítottási igényét is. Éppen ezért ma már a befejező oldalszámot is közöljük, de - helyhiány miatt - lehetőség szerint maximum két számjeggyel. A kezdő és a befejező oldalszám között folyamatos közlemény esetén kötőjel van, megszakításos közleményre a két szám közötti per jel utal. A Gyorsindex-Ipargazdaság esetében nem volt szükség erre a változtatásra, mert ez - a többtől eltérően - külön fejezetben közli a bibliográfiai adatokat.

A feldolgozás már ismertetett menetéből kiderül, hogy a szerkesztő rendezi és rendszerezi egy-egy egész szám anyagát, nála csúszkodnak az egységesítési problémák. A gyorsindex - index jellegénél fogva - sokkal jobban megsínyli azt, ha egy-egy fogalmat több kifejezéssel jelölünk, mint a más jellegű kiadványok. Nem mindegy pl., hogy egyszer kristályközi, egyszer pedig szemcseközi korrózió szerepel, mert a két - azonos témával foglalkozó anyag - az index egészen más helyén, a k, ill. az sz betűnél jelenik meg. Az ilyen esetekben a megfelelő szóhasználatra hozandó döntésekhez az emberi - adott esetben a szerkesztői - agy tárolóképeségének határain belül következetesen kell alkalmazkodni. E határokat bővítendő, célszerű a döntések írásbeli rögzítése, amikor is csak arra kell emlékezni, hogy ilyen probléma már volt; ezek után már csak a feljegyzéseket kell áttanulmányozni, és minden rendben van. Ez éveken keresztül és évekre visszamenően nem is olyan egyszerű. Huzamosabb betegségek, szabadságok, időközben bekövetkező személyi változások csak növelik a nehézségeket.

Mind ezek a tények csak sürgették az eredetileg is tervbe vett relevancia-szótárak elkészítését annál is inkább, mert már több éves tapasztalat áll rendelkezésünkre. Először az építéstervezés, majd a korrózió relevancia-szótára készült el. Az ezzel kapcsolatos munkák bonyolultságát nem részletezzük, de a feladatok megoldása nem volt egyszerű. Talán a szótárak összeállítását és lektorálását végző mun-

katársak sem tudnák szavakban elmondani, hogy a több ezer kifejezés válogatása során mennyi időt vett igénybe egy-egy szó sorsának az eldöntése, a szinonimák megtárgyalása és az a törekvés, hogy a szótár elsődleges célján túl a helyes magyar kifejezések elterjesztését, a helytelenek irtását is szolgálja.

Két szótár mindenesetre elkészült, bevezetésükre 1975-ben kerül sor. Az nem vitás, hogy hasznos segédletet jelent mind a feldolgozás, mind pedig a felhasználás során. A feldolgozásban azonban nem nyujt és nem nyujthat teljes problémamentességet. Azon túlmenően, hogy egy szakmai szótár állandó felülvizsgálatra, fejlesztésre, időszakonkénti kiegészítésre szorul, a gépies alkalmazás a tájékoztatás minőségének rovására mehet. Csak néhány ezzel kapcsolatos szempont: egy speciális, esetleg újabban felmerült témában előfordulhat olyan kifejezés, amely a szótárban nem szerepel, de fontos információtartalma van, tehát releválandó. Egy másik példa: egy új vizsgálati eljárás ismertetése esetén a vizsgálat releváns. Természetesen nem emeljük ki, ha az eljárás közelebbi meghatározása is szerepel. Az autoradiográfiás vizsgálatnál pl. az autoradiográfiást emeljük ki. De akkor sem emeljük ki a vizsgálat szót, ha pl. valamilyen következtetést, elméletet ismertet az irodalom, amelynek indokolásánál bizonyos vizsgálatokra, vizsgálati eredményekre hivatkozik.

Nehézséget jelentenek olyan szinonimák, amelyek kifejezései más-más szakterületen vagy más-más összetételben váltak elfogadottá. Ez utóbbira egyetlen példa: Autóipari Kutatóintézet - gépjárművezetői vizsga - közúti járműprogram - Gépkocsijavító Vállalat. Adott esetben a megfelelő kell alkalmazni és azt releválni. A szótár alkalmazása tehát nem teszi feleslegessé a szellemi munkát, az egyedi esetekben való döntést.

Még kell még említeni, hogy a gyorsindexek felhasználói tábora egyelőre főleg csak a gazdasági és műszaki vezetők, a kutatók, tervezők és fejlesztőmérnökök köréből kerül ki, aminek valószínűleg a kiadványsorozat új, nálunk még eléggé szokatlan konstrukciója az oka. Ugyanakkor értesüléseink szerint azok a szakemberek, akik megismerték és megszokták a gyorsindex használatát, jónak és nagyon hatékonynak találják. Az utóbbi évben azonban már azt is tapasztaltuk, hogy nagymértékben fokozódik az érdeklődés a gyorsindexek iránt, különösen a fiatalabb szakemberek körében.

A műszaki élet fejlődésével lépést kell tartaniok a gyorsindexeknek is, ami a szükségletek állandó kutatása, állandó fejlesztése révén valósítható meg. Az igények és a szolgáltatás utóbbi időben jelentkező konvergenciája arra utal, hogy a megkezdett út járható, a gyorsindexek nyújtotta tájékoztatás hatékony támasza lehet a technikai fejlődésnek.

SZÁNTÓ Judit: Az OMKDK KWIC-indexei a műszaki tájékoztatásban

Az információhalmaz rohamos növekedése a műszaki életben is szükségessé tette a tájékoztatás új utjainak keresését. Az információszükséglet optimális kielégítése csak többé-kevésbé automatizált rendszer segítségével képzelhető el. Az ilyen rendszer bevezetése, ill. alkalmazása széles körű előkészítő munkát igényel. Átmeneti megoldásként célszerűnek tűnt a KWIC-index olyan értelmű módosítása, amely lehetővé teszi a tájékoztató kiadvánnyal kapcsolatos részfeladatok megoldásának fokozatos számítógépre vitelét. Az ily módon párhuzamosan folyó gépi munka és szellemi tevékenység, és menet közben ezek arányának szinte tetszés szerinti változtatása lehetőséget nyújtott egy új és korszerű információs szolgáltatás, a gyorsindex-sorozat kifejlesztéséhez. A kiadvány további fejlesztése hatékony segítséget jelenthet az index felhasználóinak tájékozottságuk fokozásában, feladataik ellátásában.

Mrs. SZÁNTÓ, J.: KWIC-indexes in the technical information work of OMKDK

Rapid growth of information has called for seeking new ways in information work also concerning technical sciences. The optimal fulfillment of information needs is to be envisaged only by a system more or less automatized. The application and introduction of such systems requires a wide range of preparatory works. As a transitional method the modification of KWIC indexes was found practical to make possible the successive computerization of certain tasks in compilation of information publications. Consequently the parallel mechanical and intellectual work as well as the changing of their relations in the course of progress made possible the development of a new information service: the quick index series. Further development of these publications could give a significant help for the users.

САНТО, Й.: Указатели типа KWIC, выпускаемые ОМКДК в научно-технической информации

Бурное развитие количества информации в области науки и техники потребовало разработку новых методов информирования. Оптимальное удовлетворение информационных потребностей реализуемо лишь с помощью (более или менее) автоматизированных систем. Однако, внедрение и эксплуатация таких систем требует обширной подготовительной работы. В качестве временного решения казалось целесообразной некоторая модификация указателей типа KWIC, позволяющая решить некоторые частные задачи, связанные с информационным изданием с помощью ЭВМ. Полученный таким образом метод, требующий как и автоматизированной, так и умственной работы и, также, широкая возможность изменения этих двух типов работы позволяло разработать новую, современную информационную услугу: серию экспресс-указателей. Дальнейшее развитие издания может дать эффективную помощь потребителям в увеличении их информированности.

Frau SZANTÓ, J.: Die Rolle der KWIC-Indexe der Ungarischen Technisch-Wissenschaftlichen Zentralbibliothek und Dokumentationszentrums /OMKDK/ in der technischen Information

Das stürmische Wachstum der Informationsmenge erfordert, dass auch auf dem Gebiet der Technik neue Wege gesucht werden. Eine optimale Befriedigung des Informationsbedarfes ist aber nur mit Hilfe eines mehr oder weniger automatisierten Systems möglich. Die Einführung und Benützung eines solchen Systems setzt eine breitangelegte Vorbereitungsarbeit voraus. Als provisorische Übergangslösung erschien es zweckmässig, eine solche Modifizierung der KWIC-Indexe durchzuführen, die es ermöglicht, dass die mit der Fertigung dieser Informationsmittel zusammenhängenden Teilarbeiten schrittweise auf einen Rechner übertragen werden. Die auf diese Weise parallel verlaufende mechanisierte Arbeit und geistige Aktivität sowie der Umstand, dass deren Proportionen nach Bedarf während der Arbeit geändert werden können, gestatteten die Einführung einer neuen, zeitgemässen Informationsdienstleistung, der Schnellindex-Reihe. Die Weiterentwicklung dieser Publikation unterstützt die Benutzer des Index in der Bereicherung ihrer Informiertheit und in der Erfüllung ihrer Aufgaben.